

מראי מקומות - יבמות

טו.

אליבא דמ"ד כאן דמהני, אבל אה"נ, מח' תנאים היא.

ה. ונהג בו שני עישורים

כ' תוס' ב"ה (יד. ד"ה ונהג) דאם שני עישורים ממש הפריש, לא הי' מתוקן, דמעשרותיו יהיו מקולקלים, אלא מפרש בירושלמי שהפריש מעשר א' למעשר שני ופדאו וחלקו לעניים. והק' הטורי אבן שם, מה שייך כאן מעשרותיו מקולקלים, הא כאן הפריש שניהם והתנה, ואינו כמו בדרך כלל שהפריש יותר ממעשר רגיל, ואינו מכיון להוציא היתור מדין טבל, הרי כאן לא שייך זה. עוד הק', למה צריך ליתנו לעניים מספק, הא נימא המוציא מחבירו עליו הראי', דאמרי' כן אפי' בספיקא דדינא, ע"ש מש"כ בזה.

ו. וסיכך ע"ג המטה בשביל קטן

כ' תוס' דמכאן משמע דמה שלא עשו ב"ש כדבריהם היינו אפי' לחומרא, דאם עשו ב"ש כדבריהם לחומרא לכ"ע, א"כ מהי הראי' מסוכה, הא לחומרא הי'. וזה ק' לשו' הריטב"א דכ' (יד) דכל המח' היא דוקא אם עשו ב"ש כדבריהם לקולא, אבל לחומרא ודאי עשו כדבריהם, דא"כ מהי הראי' כאן. וע' בריטב"א כאן שהק' כן על עצמו מראית הגמ' מר"ע דנהג בו ב' עשורין (וק' על תוס' למה המתני להביא ראי' עד הא דסיכך הו"ל להביא כבר מר"ע, ואולי ס"ל בפשיטות כתי' הריטב"א בזה וצ"ע). ותי' דנהי דאינהו גופייהו עושים כדבריהם להחמיר, לא היו מורים כדבריהם להחמיר, וכ"ש לר"ע שהוא מדב"ה לא הי' לו לעשות כדבריהם כלל, וכו'. (אולם עדיין צע"ק, דזה ק' אפי' אם עשו כדבריהם להקל, למה עשה ר"ע כדבריהם להחמיר, ולמה תלוי באם עשו או לא). גם הק' מהא דסוכה, וכ' ד"למ"ד לא עשו לא היו להם לעשות בפרהסיא כ"כ כיון דסגיא להו בלאו הכי".

ז. עירוב מקואות כשפופרת הנוד

הק' תוס', הא תנן במס' טהרות דרק טופח אינו חיבור, ומשמע דטופח על מנת להטפח הוי חיבור, והא כאן מבואר דצריך כשפופרת הנוד. וחדש רבינו תם דבמים סגי בטופח ע"מ להטפח, ורק בנקב עצמו צריך להיות חלל של שפופרת הנוד. ובביאור ש"י ר"ת, כ' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (מקואות ו, ג ד"ה ונהג בתוס') דהא דבעינן שיעור כשפופרת הנוד לענין עירוב הוא רק היכא דאיכא הפסק מחיצה, דנחשבים כשני מקואות שאין בכל א' מהן כשיעור, אבל בלא הפסק מחיצה, הרי קיי"ל דסגי בכל שהוא. ועל כן ס"ל לר"ת דשיעור זה דשפופרת הנוד אינו על עירוב מים, אלא על הנקב, דכל שיש נקב כשפופרת הנוד, הרי הם נחשבים מקוה אחת ע"י הק' נקב המחבר, אבל במים עצמן ליכא שיעור, ובטופח ע"מ להטפח סגי. וכ' עוד להסתפק לדעת הר"י, דחולק על ר"ת וס"ל דבעינן כשפופרת הנוד מלא מים, במה חולק על ר"ת, האם חולק על כל היסוד של ר"ת, וס"ל דשיעור כשפופרת הנוד הוי שיעור במים, דפחות משפופרת הנוד של מים אין המים יכולים להצטרף, או דלמא מודה ביסוד לר"ת, דבעצם אף מים שהם טופח ע"מ להטפח יכולים להצטרף, וכל הנקב הוא רק במקום מחיצות לעשותן למקוה אחד, אלא דס"ל דכל חלק של הנקב שאין בו מים, לא חשיב לחלק של הנקב, והוי כנקב שהוא חוץ למקוה, ולא מהני להצטרף להנקב. וע"ש שכ' להוכיח דאף ר"י מודה לר"ת דהעיקר הוא שיעור בנקב, וכל הנדון הוא אם חלק זה יהי' יכול להצטרף לנקב או לא.

א. אלא אי אמרת לא עשו, מאי "מה נעשה"

והגמ' תי' דקאי אצרה עצמה. ויש לעי', למה לא אמרי' דמה נעשה אבנים קאי, דהיינו דאף אם נעשה כב"ה הבנים פגומים לשו' ב"ש. וכ' המהרש"א דאע"ג דאיכא למימר דס"ל כריב"נ דהולד פגום לדברי ב"ש, מ"מ משום דהבנים פגומים לכהונה לא אמרי' מה נעשה, דהא הוי כשר לקהל. וכ"כ ר' פרץ, "דאם לא נוכל לעשות תקנה שינשאו לכהונה, מה בכך, ינשאו לקהל ישראל".

ב. ליחלצו מימאסי אגברייהו

כ' החזו"א (אה"ע קל"ד לדף י', אות ה') דמכאן מוכח דהקדושין אינו מפקיע הזיקה, ומשמע דאפי' בשעה שהיא אשת איש עושה החליצה, ואף דעכשיו למעשה אינה עולה לייבום, אי"ז נחשב אינה עולה לייבום מעיקר הדין, ושפיר חולצת.

ג. תאבני מתי תבא צרת הבת לידי

העיר הערוך לנו, מהי ההוכחה מזה דב"ש עשו כדבריהם, אולי הי' ר' טרפון קודם הבת קול, אבל כל מחלוקתם הי' רק לאחר הבת קול. ואפי' אם הי' לאחר הבת קול, אולי ס"ל לר' טרפון דאין משגיחים בבית קול, אבל בדרך כלל לא עשו ב"ש כדבריהם. וכ' דלכאנ' מוכרחין אנו לומר דכל סוגיין רק אליבא דהאיבעית אימא הא' של הגמ' דלעיל, דקודם בת קול פליגי אי עשו או לא, וא"כ ע"כ ר' טרפון ס"ל כמ"ד עשו.

ועפ"ז כ' ליישב שו' הרמב"ם (ע"ז יב, יד), דפסק דהאיסור לא תתגודדו היינו שלא יהו ב' בתי דינין בעיר א' זה נוהג כמנהג זה וזה נוהג כמנהג אחוה. והק' הכסף משנה והלחם משנה שם, דזהו כשי' אביי כאן, דהא רבא ס"ל דב' בתי דינין בעיר א' אינו בכלל לא תתגודדו, ורק בב"ד אחד. וצידד הלחם משנה דאולי פסק הרמב"ם כמ"ד לא עשו, וא"כ תו ליכא הכרח לרבא לומר דב' בתי דינין בעיר אחת מותר, וא"כ למ"ד לא עשו, י"ל דגם רבא מודה דכה"ג אסור אבל הק' הלח"מ על עצמו דמסקנא דסוגיין היא דש"מ עשו. וכ' הער"ל דיי"ל דכל המסקנא דש"מ עשו הוא רק לתי' קמא של הגמ', דנח' קודם הבת קול, אבל לפי' התי' בתרא, דנח' לאחר הבת קול, י"ל דלעולם אין הכרח לומר דעשו, וא"כ י"ל כתי' הלח"מ, דהרמב"ם פסק כמ"ד לא עשו, וא"כ שפיר יש איסור לא תתגודדו אפי' בב' ב"ד בעיר אחת.

ד. איבעית אימא יש תנאי בביאה איכא בינייהו

פרש"י דנח' אם מוחל התנאים משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות או לא. אבל העיר הריטב"א דלפ"ז לא א"ש לשון יש תנאי בביאה או לא (ולכאנ' כוונתו דהא התנאי הוא בהקידושין וודאי יש תנאי, והשאלה היא אם מחל תנאו משום הביאה, והול"ל דמחילת תנאים בביאה איכא בינייהו, או אם אדם עושה בעילתו בעילת זנות איכא בינייהו וכדו'). ולכן הביא פי' הראב"ד (וכן הובא ברשב"א), דנח' ת"ק ואחרים אם שייך תנאי בקדושי ביאה כלל, האם אמרי' דכיון דאין שייך שליחות בקדושי ביאה ממילא גם אין שייך תנאים, וכמו דאמרי' לגבי חליצה, או דלמא שאני קדושי ביאה דאתקשו הוייתו להדדי. והק' הרשב"א דהא כ"ע מודו דמהני תנאים בקדושי ביאה, ורק דהגמ' בכתובות (עד) הק' למה, הא אין שייך שליחות, אבל לדינא כ"ע מודו. אבל כ' הריטב"א דמה דמצינו בכל מקום דמהני תנאי בקדושי ביאה, זהו